

Σεμνότητα και συνείδηση ευθύνης στον σχεδιασμό του νέου μουσείου Ακροπόλεως

Η αντίδραση του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων στο σχεδιαζόμενο έργο του νέου μουσείου Ακροπόλεως είναι βέβαια — όπως δίκαια παρατήρησε η Υπουργός κυρία Μερκούρη — όψιμη. Φαίνεται πως επί 8 χρόνια (δηλαδή από την εποχή του «ατυχήσαντος-δευτέρου διαγωνισμού») ο αρχιτεκτονικός κόσμος δεν πίστεψε πια — δικαίως ή αδικώς — στην απόφαση της πολιτείας να πραγματοποιήσει το έργο. Τώρα που το θέμα είναι πάλι «προ των θυρών», η επαγγελματική συνείδηση (ή και το επαγγελματικό ενδιαφέρον) των αρχιτεκτόνων αφυπνίσθηκε. Και διαμαρτύρονται και ζητούν «διάλογο»...

Ας συμβάλουμε λοιπόν σε αυτόν τον διάλογο, επισμαίνοντας ορισμένα αναγκαία:

Θέμα πρώτο: Ο όγκος και οι χρήσεις του καινούργιου κτίριου.

Ορθά επισμαίνονται ο γιγαντιαίος χαρακτήρας του έργου. Υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί, με το προτεινόμενο υπερπρόγραμμα, ένα πολυδιάστατο κτίριο, ένα αμάλγαμα μουσείου - κέντρου ερευνών - κέντρου συναντήσεων, που θα αντιμάχεται με τον όγκο και τη σημασία του τον μνημειακό χώρο.

Με τον όγκο του θα αντιπαράκειται επιδεικτικά στο ευαθέως και καλλι-

γραμμο ιστορικό τοπίο.

Με την σημασία του και τις πολύπλευρες χρήσεις του, θα τείνει να γίνει ένας πόλος πολιτιστικών συμβαινόντων (happenings) που θα αποσπά την προσοχή από τα μνημεία και τον ιστορικό χώρο.

Κινδυνεύουμε έτσι να αμαρτήσουμε στον ίδιο χώρο του «Μακρυγιάννη», όπου παρ' ολίγο το 1928-1930 να κτισθεί με την ευλογία του μεγάλου Βενιζέλου (και οι «μεγάλοι» αμαρτάνουν...) το ανοσιούργημα του δικαστικού μεγάρου, που απετράπη τότε μετά από διεθνή κατακραυγή.

Η ιδέα λοιπόν κάποιας κατανομής στον χώρο του προγράμματος είναι και αρχή σωστή. Έτσι:

Η αρχαϊκή συλλογή μπορεί να παραμείνει και να εκτεθεί άνετα στο υφιστάμενο παλιό μουσείο Ακροπόλεως. Το μουσείο αυτό θα μπορούσε αργότερα να διασκευασθεί, να επιχρωθεί τελείως και να φωτίζεται μόνο από άπλετο φυσικό φωτισμό από μια νέα διαφανή οροφή. Η σημερινή κόκκινη μορφή παρούσα του, δίπλα στον Παρθενώνα, θα μπορούσε έτσι να συγκαλυφθεί.

Το κέντρο ερευνών και ιστορικής τεκμηρίωσης Ακροπόλεως καθώς και οι χώροι επιστημονικών συναντήσεων μπορεί να απομακρυνθούν από το καθούτο μουσείο. Γι' αυτές τις

χρήσεις θα πρέπει να εξευρεθούν κατάλληλα οικόπεδα στις περιοχές Θησείου, Ασυρμάτου ή Φιλοπάππου, με άμεση πρόσβαση από την περιφερειακή οδό Φιλοπάππου, σε καμιά όμως περίπτωση μέσα στον μνημειακό χώρο των ιστορικών αναδοσώμενων λόφων, αλλά σε εφραπτόμενη θέση έξω από αυτόν.

Το καθούτο μουσείο των κλασικών έργων — με έτσι σημαντικά μειωμένο το κτιριακό του πρόγραμμα και ταπεινότερο σε όγκο — μπορεί και πρέπει να ανεγερθεί στο τετράγωνο «Μακρυγιάννη».

Αυτό μας φέρνει στο

Δεύτερο Θέμα: Την χωροθέτηση δηλαδή του νέου Μουσείου.

Αν ο πρώτος κίνδυνος (που διαφαίνεται από την μεριά της Πολιτείας, αυτός) είναι η έπαρση, η προβολή και η κατασκευαστική μεγαλομανία, ο δεύτερος είναι η κακώς εννοούμενη «εξοπίσημη» και το παραλληλτικό «ζωντανέμα» του ιστορικού τοπίου (που μοιάζει να προέρχεται από τημνημείο του αρχιτεκτονικού κόσμου...).

Είναι εξοργιστική η ευκολία με την οποία προτείνονται θέσεις για την ανέγερση του νέου Μουσείου, που βρίσκονται μέσα στον ιστορικό χώρο των λόφων, στην θέση «Κούλης» (που δεν είναι η θέση μόνο του ερεμιασμένου θεάτρου «Μιασσιά», αλλά κυ-

ρίως της αρχαίας συνοικίας της Κόιλης, αυτό φαίνεται να το έχουμε ξεχάσει...) ή στην περιοχή του κέντρου «Διόνυσος», απέναντι από το Ηρώδειο.

Είναι φανερό ότι με μια νέα φρασολογία — όπως «Κτίρια σε διάλογο με το τοπίο» — ή «Μουσείο-Περιπάτος» (!!) και άλλα ηχηρά παρόμοια — ένας αριθμός αρχιτεκτόνων είναι έτοιμος να επαναλάβει τα αμαρτήματα του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου (Θέατρο «Κοίλης» που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ...) ή της πρώτης οκταετίας Καραμανλή (Κέντρο «Διόνυσος» που δυστυχώς ολοκληρώθηκε), και να εισβάλει με σύγχρονα κτίρια στον ιστορικό χώρο!

Οι εποχές αλλάζουν και μαζί με αυτές οι μόδες και οι ιδεολογίες... Άλλοτε ήταν η «φασιστοειδής» επιθυμία δημιουργίας χώρων λαϊκών συναθροίσεων (Θέατρο Κοίλης ή η «αναπτυξιακή» mania τουριστικών ανέσεων (Κέντρο «Διόνυσος»).

Σήμερα η επιχειρηματολογία του σερμου μας μιλάει για «πολιτιστικό ζωντάνεμα» του ιστορικού χώρου...

Οι αμαρτωλές επιθυμίες και ορέξεις μόνον διαχρονικά οι ιδέες! Και αυτές μπορεί να οδηγήσουν στην ανεπιτηρητή αλλοίωση του τμήματος εκείνου του ιστορικού τοπίου στο κέντρο των Αθηνών, που πιο πολύ από μια ευτυχή συγκυρία και λιγότερο από συνειδητό σχεδιασμό έχει σωθεί ως εκ θαύματος μέχρι σήμερα.

Ας χωροθετηθεί λοιπόν το νέο Μουσείο (σημαντικά ταπεινότερο σε όγκο

και απελευθερωμένο από άλλες πολιτιστικές χρήσεις) στον όγκο του «Μακρυγιάννη». **Δεν υπάρχει άλλη θέση τόσο κοντά και συγχρόνως τόσο «εκτός» του άμεσου μνημειακού χώρου.** Η παρουσία της αποκατεστημένου κτίριου Weiler στον χώρο του «Μακρυγιάννη» όχι μόνον δεν αποτελεί εμπόδιο μέσα στον διατιθέμενο ενιαίο χώρο των 24 στρεμμάτων, αλλά το εναντίον μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για μια ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική λύση που θα εντάσσει το νέο Μουσείο δίπλα στο παλαιότερο μνημείο (το Στρατιωτικό Νοσοκομείο).

Όπως υπενθύμισε σωστά η Κα Μερκούρη, με την επιλογή του χώρου «Μακρυγιάννη» θα κερδίσουμε έναν νέο πολιτιστικό χώρο σε βάρος ενός οικοδομικού τετραγώνου και όχι με την καταστροφή τμήματος του ιστορικού αναδασωμένου τοπίου.

Εδώ — στου Μακρυγιάννη — βρισκόμαστε σε μια θέση-κλειδί, κοντά στην «είσοδο» τόσο προς το κέντρο της Αθήνας όσο και προς τον μνημειακό χώρο.

Εδώ βρισκόμαστε «δίπλα», αλλά χαμηλά, υποταγμένα και όχι απέναντι από το μνημειακό σύνολο της Ακροπόλεως (θέση «Διονυσίου») ή προκλητικά μέσα στον αρχαιολογικό χώρο (θέση «Κοίλης»).

Εδώ έχουμε εύκολη πρόσβαση μέχρι για τους επισκέπτες από το κέντρο

της Πόλεως (Σύνταγμα), εδώ θα έχουμε και καλή συγκοινωνιακή διάσυνδεση στο μέλλον με το Μετρό. Για τα τουριστικά λεωφορεία και τα

ιδιωτικά αυτοκίνητα, τόσο των επισκεπτών του νέου Μουσείου όσο και της Ακροπόλεως, πρέπει έτσι κι αλλιώς να δημιουργηθεί άνετος χώρος σταθμεύσεως, μετά την σχεδιαζόμενη πεζοδρόμηση της οδού Διονυσίου Αεροπαγίου. Καλύτερα να βρεθεί ο χώρος αυτός νοτίως του «Μακρυγιάννη», παρά δίπλα στον χώρο του «Διονυσίου», απέναντι από το Ηρώδειο! Δαπάνη απαλοτριώσεων σημαντική θα χρειασθεί για κάθε λύση του προβλήματος σταθμεύσεως. Ας φροντίσουμε τουλάχιστον να μην στηθούν τα οχήματα απέναντι στα μνημεία...

Αυτό που πρέπει να γίνει κοινή γνώση είναι ότι η διεθνής κοινή γνώμη δεν πρόκειται να εντυπωσιασθεί και να θαυμάσει ένα σύγχρονο ογκώδες «μνημείο» σε αντιπαράθεση προς την μεγάλη αρχαία κληρονομιά, ούτε να ανεχθεί όμως και την προσβολή και καταπάτηση του ιστορικού τοπίου. Μόνο με συνείδητα και συνείδηση ευθύνης η Ελλάδα θα κερδίσει τον διεθνή σεβασμό ως προστάτης της πολιτισμικής της παρακαταθήκης.

Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βενετιάς

Αρχιτέκτονας-Πολεοδόμος

Ο κ. Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βενετιάς, αρχιτέκτονας-πολεοδόμος, είναι καθηγητής στο διεθνές κέντρο μεταπτυχιακών σπουδών για την συντήρηση ιστορικών Κτιρίων και Πόλεων του Πανεπιστημίου της Λουβάν, όπου αυτή τη στιγμή εκπαιδεύεται, υπο την καθοδήγηση του μεγάλου μελετητή για την τεκμηρίωση της εξέλιξης του μνημειακού χώρου των Αθηνών.

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Χρονικό μιας ανακάυψης

B'

(συνέχεια από το τεύχος 29)

1831-1847

Johann Philipp Falmerayer (1901-1861). Ιστορικός. Σύντομα ταξίδια κυρίως στη Βορ. Ελλάδα (1831, 1834, 1840, 1847). «Geschichte des Kaisertums Trapezunt», München 1827. — «Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters. Ein historischer Versuch», Stuttgart & Tübingen 1830. — «Welchen einfluß hatte die Besetzung Griechenlands durch die Slaven auf die Schicksale der Stadt Athen», Stuttgart 1835. — «Fragmente aus dem Orient» 1845. — «Neue Fragmente aus dem Orient», 1861.

1831/32

Friedrich Thiersch (1784-1860). Αρχαιολόγος, φιλέλληνας, φίλος του Κοραή, ο Klenze του παραστέκει. Ταξίδια στην